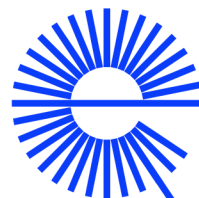

Duurzame toegang in het Netwerk

Agenda 2021-2024

September 2020

**netwerk
digitaal
erfgoed**

Inhoudsopgave

1.	Inleiding	5
2.	Uitgangspunten	7
	Nationale strategie	7
	Technologische ontwikkelingen	8
	Internationale ontwikkelingen	8
	COVID-19 consequenties	8
3.	Actielijn 1: Versterken van het netwerk	10
	Integratie	10
	Meerstemmigheid	10
	Effectieve Communicatie	11
	Ambassadeurs voor duurzame toegang	11
	(Inter-)nationale netwerken	12
	Actielijn en doelstellingen	12
4.	Actielijn 2: Versterken van kennis en vaardigheden	13
	Groeimodellen	13
	Kennisuitwisseling	13
	Het Big Picture Model en andere modellen	13
	Meten en risicomanagement	14
	Innovatie	14
	Klimaatvraagstuk	15
	Actielijn en doelstellingen	15
5.	Actielijn 3: Voortbouwen op het fundament	16
	Monitoren en onderhouden	17
	Preserveringstools	17
	Bouwstenen in ontwikkeling	17
	Actielijn en doelstellingen	18
	Conclusie	19
	Bijlage 1: Wie droegen bij?	20
	Bijlage 2: Doelstellingen en onderwerpen	21

1. Inleiding

Met de *Agenda Duurzame toegang in het Netwerk, 2021-2024*, willen we als netwerk blijven aansluiten op maatschappelijke, strategische en technische ontwikkelingen¹. Het doel is het actueel en relevant houden van het werkprogramma Digitaal Erfgoed Houdbaar binnen de Nationale Strategie Digitaal Erfgoed en bij te dragen aan actuele maatschappelijke opgaven. Naast de reguliere activiteiten zien we ons geconfronteerd met een aantal uitdagingen, zoals bijvoorbeeld de gevolgen van de Corona pandemie, de roep om meerstemmigheid en de klimaatcrisis. Deze uitdagingen vragen om een hecht netwerk en een integrale aanpak over de domeinen Zichtbaar, Bruikbaar en Houdbaar heen. Hiermee kunnen we Nederlandse erfgoedinstellingen de ondersteuning geven die er nodig is.

Voor de meeste instellingen is de opdeling die door het NDE gehanteerd wordt in zichtbaar, bruikbaar en houdbaar, niet echt relevant en geen onderdeel van hun dagelijkse praktijk. Het is dan ook een streven om de 'heggetjes' tussen deze domeinen zo veel mogelijk op te heffen. Het doel van het programma Houdbaar is immers om zo veel mogelijk instellingen in staat te stellen hun digitale informatie voor de lange termijn toegankelijk te houden voor eindgebruikers. We kunnen dit veel beter realiseren door een meer integrale aanpak, waarbij we de aspecten van duurzame toegankelijkheid zien als logische stappen naar betere en langere zichtbaarheid en (her)bruikbaarheid van digitaal erfgoed. Evenals Houdbaar kennen de domeinen Zichtbaar en Bruikbaar een meerjarenaanpak. Alle drie zullen gericht zijn op integraliteit en op elkaar aansluiten.

De huidige ontwikkelingen met betrekking tot COVID-19 en de maatschappelijke discussies ten aanzien van meerstemmigheid laten zien hoe belangrijk cultureel erfgoed is. En hoe belangrijk het is om digitaal erfgoed veilig te stellen voor toekomstige generaties. Archieven, bibliotheken en musea vervullen een belangrijke taak en hebben een maatschappelijke opdracht. Ze helpen mee om de geschiedenis van onze tijd te schrijven, door informatie te verzamelen van gewone en ongewone mensen, van overheden, officiële instanties en van gemarginaliseerde gemeenschappen. Juist nu verschillen uitvergroet lijken te worden, is het van belang om informatie vanuit verschillende invalshoeken te verzamelen en beschikbaar te stellen aan huidige en toekomstige generaties.

Het digitale tijdperk maakt dit niet altijd eenvoudig. Informatie is vluchtig, in veelvoud aanwezig en vaak complex van aard. Technologische ontwikkelingen volgen elkaar razendsnel op en digitaal is de norm geworden. De software, die erfgoedinstellingen gebruiken voor de verwerking van digitale informatie, is zeer divers en nog lang niet standaard en eenvoudig te gebruiken.

¹ Deze Agenda is tot stand gekomen na een aantal sessies met belanghebbenden: projectleiders NDE Houdbaar, deskundigen op het gebied van duurzame toegankelijkheid en erfgoedcollecties, internationale collega's en de domeinmanagers van NDE. Wij willen hen hartelijk danken voor hun bijdrage. (zie bijlage 1). Daarnaast heeft er uitgebreid literatuuronderzoek plaatsgevonden en hebben verschillende rapporten en andere documentatie, als de plannen van NDE Bruikbaar en Zichtbaar en uiteraard de Nationale Strategie, aanknopingspunten geleverd.

De uitdagingen waar we voor staan kunnen we alleen gezamenlijk aanpakken. Met de *Agenda Duurzame toegang in het Netwerk, 2021-2024*, zullen we een volgende stap zetten in een lange traditie van samenwerking op het gebied van duurzame toegankelijkheid. Die is erop gericht om:

Digitale informatie op een zo goed mogelijke manier aan de gebruiker(s) nu en in de toekomst ter beschikking te stellen. Dat betekent nadenken over de langere termijn en erfgoedinstellingen voorbereiden en ondersteunen bij mogelijke risico's die de langetermijntoegankelijkheid van de digitale collecties kunnen bedreigen. Om dit doel te bereiken, is een wisselwerking nodig tussen erfgoedinstellingen als afnemers en aanbieders van kennis en voorzieningen; het werkt alleen als instellingen een actieve rol in het netwerk spelen.

In de afgelopen jaren is een hecht netwerk ontstaan met een toename aan actief deelnemende instellingen. De komende jaren willen we binnen dit netwerk het volgende bereiken:

1. Het nog verder vergroten van het bewustzijn bij nog meer erfgoedinstellingen van de risico's op verlies van informatie bij digitale collecties.
2. Het aanbieden van bruikbare, toegankelijke en schaalbare oplossingen voor instellingen, zodat de risico's verminderd worden.
3. Het verder vergroten van het kennisniveau van erfgoedinstellingen en hun medewerkers zodat zij in staat zijn de benodigde oplossingen te implementeren en te gebruiken.
4. Het verder intensiveren van verbindingen binnen het Netwerk Digitaal Erfgoed en het aangaan van relaties met aanpalende netwerken zoals de podiumkunsten, digitale cultuur, de onderzoekswereld, leveranciers, brancheorganisaties en internationale netwerken om zo kennis uit deze disciplines te integreren in onze oplossingen.

Om deze doelstellingen te bereiken, hebben we drie Actielijnen geformuleerd. De activiteiten van het Netwerk Digitaal Erfgoed zullen langs deze lijnen uitgevoerd worden. Ook zullen we erfgoedinstellingen in het netwerk stimuleren om deze lijnen te volgen binnen hun eigen beleid en processen. Dit maakt samenwerking makkelijker en zo kunnen we ook gezamenlijk, als netwerk, forse stappen vooruitzetten. Deze drie actielijnen zijn:

1. **Versterken van het netwerk**
2. **Versterken van kennis en vaardigheden**
3. **Voortbouwen op het fundament**

2. Uitgangspunten

Voordat we deze drie actielijnen verder uitwerken is het goed om eerst de belangrijkste uitgangspunten te benoemen. De *Agenda Duurzame toegang in het Netwerk* sluit aan op de geactualiseerde Nationale Strategie² en de meerjarenplannen van Zichtbaar³ en Bruikbaar. Internationaal gezien wordt duurzame toegankelijkheid al sinds begin van de eeuw geïnspireerd door het UNESCO Charter on the Preservation of Digital Heritage⁴, waarin landen worden opgeroepen hun digitale erfgoed veilig te stellen. Op Europees niveau hebben de lidstaten de 'Commission Recommendation of 27 October 2011 on the digitisation and online accessibility of cultural material and digital preservation' ondertekend. Al vrij vroeg tijdens de COVID'-19 pandemie is door UNESCO specifiek aandacht gevraagd voor het bewaren van digitale informatie⁵, daarbij ondersteund door een groot aantal instellingen⁶. Kortom, verschillende internationale organisaties zien duurzame toegankelijkheid van digitaal materiaal als een speerpunt voor behoud van digitaal erfgoed.

Daarnaast zijn er vele andere internationale standaarden waar we onze activiteiten op baseren. Zoals bijvoorbeeld de principes van FAIR data⁷ en de TRUST-principles for digital repositories⁸, de CARE Principles for Indigenous Data Governance⁹, de Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen 2030¹⁰ en uiteraard de ISO-standaard voor duurzame toegankelijkheid OAIS¹¹. Standaarden zoals de DERA¹² en Nederlandse wetgeving (modernisering Archiefwet¹³) en de wetgeving voor Digitale Toegankelijkheid¹⁴ zullen in de komende jaren eveneens invloed hebben op de *Agenda*.

Nationale strategie

Het centrale thema in de Nationale Strategie 2020 is 'Verhalen vertellen': erfgoed biedt de ruimte om verhalen te vertellen, over mensen, groeperingen, verleden et cetera. Voor al die verhalen zijn grondstoffen nodig. Die grondstoffen zitten in de erfgoedcollecties, die duurzaam worden bewaard én toegankelijk zijn gemaakt. We willen dat die verhalen nog jarenlang verteld kunnen worden. In de *Agenda Duurzame toegang in het Netwerk* houden we niet alleen rekening met de bewaarders en aanbieders van digitaal erfgoed. We kijken ook naar wat er moet gebeuren om aan de eisen en wensen van de gebruikers van die digitale collecties tegemoet te komen. Daarbij willen we een betere aansluiting maken tussen het begrip 'Designated Community' dat in de wereld van de duurzame toegang gebruikt wordt en de klanten en klantreizen zoals die binnen het domein Zichtbaar gedefinieerd zijn¹⁵.

² Conceptversie Nationale Strategie augustus 2020 [geen versieaanduiding]

³ Zichtbaar had nog geen plan, voor Bruikbaar is de Roadmap gebruikt

⁴ <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000179529.page=2>

⁵ <https://en.unesco.org/news/turning-threat-covid-19-opportunity-greater-support-documentary-heritage>

⁶ <https://www.dpconline.org/news/the-duty-to-document-covid>

⁷ <https://www.force11.org/group/fairgroup/fairprinciples>

⁸ <https://www.nature.com/articles/s41597-020-0486-7>

⁹ <https://www.gida-global.org/care>

¹⁰ <https://www.sdgnerland.nl/>

¹¹ ISO 14721:2012

¹² DERA (Digitaal Erfgoed Referentie Architectuur) https://www.netwerkdigitaal erfgoed.nl/wp-content/uploads/2018/11/181107-DERA2.0_def.pdf

¹³ <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/archieven/modernisering-archiefwet>

¹⁴ <https://www.digitoegeankelijk.nl/aanpak/wat-is-digitale-toegankelijkheid>

¹⁵ <https://www.netwerkdigitaal erfgoed.nl/wp-content/uploads/2020/03/Rapportage-Klantreizen-Netwerk-Digitaal-Erfgoed-v1.2.pdf>

De Nationale Strategie wil zoveel mogelijk mensen van jongs af aan betrekken bij het (digitale) erfgoed. Daarnaast zullen het vooral 'professionals zijn, zoals schrijvers, journalisten, kunstenaars en wetenschappers, maar ook de burgerwetenschappers ('citizen science') die de verhalen zullen maken. Het is van groot belang, samen met Zichtbaar en Bruikbaar, te kijken hoe aan de wensen van deze groepen tegemoetgekomen kan worden. De grondstoffen moeten immers de juiste ingrediënten bevatten (denk aan metadata) om ook bruikbaar te zijn.

De thema's diversiteit en inclusie komen terug in het hoofdstuk Versterken van het Netwerk. Ter voorbereiding van deze *Agenda* is er door Houdbaar onderzoek gedaan hoe we de gewenste 'meerstemmigheid' kunnen bereiken. Door nieuwe communities te betrekken en huidige praktijken in samenhang met andere werkwijzen te evalueren.

Daarenboven stelt de Nationale Strategie een verbreding van het Netwerk voor met ontwerpdisciplines, zoals digitale cultuur, design, architectuur en podiumkunsten. Wat betreft de ontwerpdisciplines biedt de toetreding tot het Netwerk een kans om van meet af aan te profiteren van het fundament en de aanwezige kennis over duurzame toegankelijkheid in het Netwerk.

Technologische ontwikkelingen

Technologische ontwikkelingen kunnen kansen bieden, maar zijn ook een uitdaging voor de duurzame bewaring. Via de Preservation Watch activiteit (het monitoren van de omgeving in de breedste zin van het woord) en samenwerking binnen het netwerk spelen we hierop in. Vaak echter raken de oplossingen die voor Houdbaar nodig zijn, ook de activiteiten van Zichtbaar en Bruikbaar en vice versa. De genoemde verbreding van het netwerk en de bijbehorende domeinoverstijgende thema's, begrippenlijsten, de NDE-Gereedschapskist, infrastructuur en kennis vragen om een integrale aanpak binnen het Netwerk.

Internationale ontwikkelingen

Duurzame digitale toegankelijkheid is een internationale activiteit. Vanuit Houdbaar is het belangrijk om internationale ontwikkelingen in de gaten te houden en daar waar mogelijk erbij aan te sluiten en een actieve bijdrage te leveren via de netwerkpartners.

Naast de reguliere activiteit van Preservation Watch, vindt er kennisuitwisseling plaats tussen de deelnemers binnen het Netwerk. Ook is er samenwerking met internationale partners, als de Digital Preservation Coalition (DPC), de Open Preservation Foundation, CoreTrustSeal, het International Internet Preservation Consortium, De Research Data Alliance, nestor en de iPRES-organisatie. Aansluiting bij de implementatie van de FAIR-principes en de TRUST-principes - ontstaan in de wetenschappelijke wereld, maar in toenemende mate toegepast in de erfgoedwereld - is ook van belang voor Nederlandse erfgoedinstellingen. Net zoals de relatie met de activiteiten rondom de European Open Science Cloud. Verder zullen er in de komende jaren weer nieuwe mogelijkheden voor EU-subsidies zijn. Het NDE kan hierin een coördinerende rol vervullen samen met netwerkpartners die op dit gebied actief zijn.

COVID-19 consequenties

Deze *Agenda* is tot stand gekomen tijdens de COVID-19 pandemie. Wij zijn ons ervan bewust dat deze pandemie consequenties voor het erfgoedveld heeft. Enerzijds zien we dat de digitale samenleving op volle toeren draait. Meer dan ooit wordt de geschiedenis vormgegeven in het digitale domein. De vluchtigheid van deze digitale informatie maakt dat duurzame preservatie een vereiste is, willen we

de huidige gebeurtenissen nu en in de toekomst kunnen begrijpen. Wat deze crisis ons ook opnieuw laat zien, is een behoefte aan nostalgisch (digitaal) vermaak en inspiratie, naast de behoefte aan een historische duiding van gebeurtenissen. Het tegemoetkomen aan deze behoeften is alleen mogelijk door permanente aandacht voor duurzame toegankelijkheid van onze digitale collecties.

Anderzijds raakt de pandemie de erfgoedsector hevig en zijn de gevolgen daarvan nog niet te overzien. Maar het is te verwachten dat er binnen de erfgoedsector in de komende jaren minder financiële middelen beschikbaar zullen zijn. Dat betekent, dat er bij de individuele instellingen minder geld beschikbaar zal zijn voor de ontwikkeling van infrastructuur en de opbouw van kennis. Het wordt daarom nog belangrijker om samen te werken in een netwerk. En kennis, vaardigheden en voorzieningen te delen. Dat was voor wat betreft duurzame toegang altijd al zo, maar zal in de komende jaren nog belangrijker zijn. Met de drie benoemde actielijnen willen we daar dan ook fors op inzetten, zodat erfgoedinstellingen ondanks beperkingen in financiële mogelijkheden toch in staat zijn om de stappen te zetten, die nodig zijn om digitale collecties voor de toekomst te behouden.

3. Actielijn 1: Versterken van het netwerk

Het versterken van het netwerk is gericht op het vergroten van het bewustzijn. Bewustzijn van de risico's op verlies van informatie bij digitale collecties, bij zo veel mogelijk instellingen. En op het verbreden van het netwerk. Zodat er meer stemmen gehoord worden en er een grotere, actieve betrokkenheid ontstaat vanuit verschillende 'communities' (onderzoekers, brancheorganisaties, leveranciers, internationale netwerken, kleinere erfgoedinstellingen en andere disciplines).

Integratie

Sinds de oprichting van het NDE in 2015 zijn er drie domeinen Zichtbaar, Bruikbaar en Houdbaar onderscheiden, elk met een eigen doelstelling en takenpakket. Inmiddels hebben alle domeinen gewerkt aan een fundament voor hun domein. Veel activiteiten van Zichtbaar en Bruikbaar zijn gebaseerd op de bronnen: metadata en objecten. Die bronnen, als grondstoffen voor verhalen, hebben actief onderhoud nodig, willen ze nuttig en bruikbaar blijven. Dit is het kennisgebied van Houdbaar. Een grotere integratie van de drie domeinen is, zeker vanuit het gezichtspunt van de erfgoedinstellingen, een logische volgende stap. Voorbeelden zijn er te over: Zichtbaar houdt zich bezig met de gebruikers, terwijl Houdbaar zou willen weten wat de wensen van de gebruikers ('Designated Community') zijn, om deze zo goed mogelijk te bedienen. De wens om gegevens 'machine actionable' te maken, om bijvoorbeeld toepassingen vanuit Data Science en Artificial Intelligence (AI) te gebruiken, vraagt ook een inspanning van Houdbaar. Bruikbaar is afhankelijk van (pluriforme) metadata, die Houdbaar kan verschaffen, maar alleen via onderling overleg kan een optimum bereikt worden. Nieuwe technieken genereren andere eisen. Vooral ten aanzien van het genereren en controleren van metadata.

Integratie bevordert ook de praktische toepasbaarheid bij instellingen waar in de dagelijkse praktijk de activiteiten van de afzonderlijke domeinen door elkaar lopen. Bij alle thema's in deze *Agenda* is het uitgangspunt, dat we een integrale aanpak met Zichtbaar en Bruikbaar nastreven waar dit noodzakelijk dan wel nuttig kan zijn om tot geïntegreerde (maatwerk) oplossingen te komen. Over 4 jaar zouden de drie domeinen Zichtbaar, Bruikbaar en Houdbaar voor de buitenwereld zo veel mogelijk geïntegreerd moeten zijn.

Meerstemmigheid

De toenemende aandacht voor 'meerstemmigheid' vindt ook weerklank in deze *Agenda*. Het formuleren van uitgangspunten rondom diversiteit en inclusiviteit is niet specifiek voor Houdbaar, maar zou verankerd moeten zijn in het beleid en het manifest van het NDE. De komende jaren zal Houdbaar expliciet aandacht besteden aan verschillende aspecten van 'meerstemmigheid' in relatie tot duurzame toegang. Zoals het opsporen van 'knowledge gaps' in collecties met behulp van linked data. Het inzichtelijk maken van vooringenomenheid (bias) in metadata. Het onderzoeken, in hoeverre inclusiviteit impact heeft op de invulling van gangbare termen binnen het vakgebied van duurzame toegankelijkheid¹⁶. Ook streven we ernaar kritisch te kijken naar de manier waarop collecties tot stand

¹⁶ Aanbevelingen Diversiteit en Inclusiviteit Strategische agenda Houdbaar 2021-2024, 2020, zie opmerking noot 13

komen, zodat ook daar de meerstemmigheid vertegenwoordigd is. Daarnaast is er meer aandacht nodig voor gebruikers met speciale behoeften in het kader van 'digitale toegankelijkheid'.¹⁷ Een punt van aandacht is om te kijken naar erfgoed dat momenteel nog niet onder beheer is. Deze geplande acties vragen om het versterken van contacten met organisaties die zich specifiek met het diversiteitsvraagstuk bezighouden, zoals ATRIA, Black Archives en IHLIA.

Effectieve Communicatie

Binnen het Netwerk is er een schatkamer vol kennis en tools, maar niet elke erfgoedinstelling kan de weg hierin vinden. Gericht inzet van effectieve communicatiestrategieën, zoals die ontwikkeld zijn in andere vakgebieden, zal een meer effectieve benutting van het aanwezige potentieel aan mensen en middelen bevorderen. Effectieve communicatie betekent dat we onze communicatiemiddelen specifiek zullen toepassen voor het doel wat we willen bereiken. Dit is een typische netwerkactiviteit en het NDE zal daar in de komende vier jaar de aanjager van zijn. Dit zullen we doen door het agenderen van thema's en onderwerpen, het organiseren van workshops, webinars, vragenuren, etc. gericht op het delen van kennis en ervaringen. De NDE-Gereedschapskist is daarin de primaire toegang tot de voorzieningen. Rondom deze voorzieningen zullen zich communities vormen en zoeken we aansluiting met bestaande organisaties als Kennisnetwerk Informatie en Archief (KIA), AVA-net voor audiovisuele collectiehouders en DEN Kennisinstituut en digitalisering.

Daarnaast is ook de borging van de tools die binnen het Netwerk zijn ontwikkeld een typische taak van alle deelnemers in het Netwerk: alleen met gezamenlijke financiële en menselijke inspanning zal het mogelijk zijn de huidige NDE-infrastructuur in stand te houden.

Ambassadeurs voor duurzame toegang

Het netwerk is heel breed en er is niet één netwerk. Het bestaat eigenlijk uit vele verschillende netwerken, ieder met een eigen dynamiek en doelstellingen. Zo spelen (branche-)organisaties een belangrijke rol voor de erfgoedinstellingen: KVAN BRAIN, Nederlandse Museum Vereniging, Universiteiten en Koninklijke Bibliotheek (UKB) en het Landelijk Coördinatiepunt Research Data Management (LCRDM). Op dit moment is er vaak geen vertegenwoordiging van Houdbaar in deze organisaties. Door het instellen van een vertegenwoordiging via NDE-ambassadeurs, die samen met een domeinmanager het veld in kaart brengen, kan Houdbaar actief betrokken zijn bij nieuwe ontwikkelingen. En worden op hun beurt deze netwerken sterker betrokken bij het Netwerk Digitaal Erfgoed. Deze werkwijze met ambassadeurs kunnen we ook toepassen bij het betrekken van nieuwe communities, zoals de Ontwerpdiscipline, bij standaardontwikkeling als DERA en de Archiefwet, bij het opstellen van normen, zoals de Museumnorm (waarin het digitale erfgoed nauwelijks benoemd wordt) en bij internationale relaties. Het is daarnaast van belang om professionals die als zzp-er in de erfgoedsector werkzaam zijn, deel te laten nemen in dit ambassadeursnetwerk.

Naast brancheorganisaties spelen leveranciers een belangrijke rol bij het (digitale) erfgoed. Met name kleinere instellingen hebben vaak een jarenlange band met hun leverancier. Door de relaties met het leveranciersnetwerk te intensiveren, kunnen we zorgen voor een bredere verspreiding van tools, inzichten en standaarden naar instellingen die nu nog niet aan het Netwerk actief deelnemen. Door bundeling van krachten kunnen instellingen naar leveranciers toe wellicht betere afspraken maken. Maar ook grotere leveranciers kunnen van de samenwerking profiteren. Bij het ontwikkelen van nieuwe informatiesystemen kunnen ze hun producten beter afstemmen op de wensen van hun klanten uit de erfgoedwereld. Onder andere door het implementeren van voorzieningen die het mogelijk om digitale informatie ook te kunnen archiveren bij de bron (archiving by design).

¹⁷ <https://www.digitoeankelijk.nl/wetgeving>

(Inter-)nationale netwerken

Op nationaal vlak zijn onderzoekers binnen Digital Humanities zowel gebruikers van erfgoedcollecties als producenten van datasets, die voor langere termijn bewaard moeten worden. In beide rollen kunnen ze een uitstekende bijdrage leveren aan duurzame toegankelijkheid: wat verwachten ze van onze collecties wat betreft metadata en toegang? Hiervoor zoeken we samenwerking met universiteiten, DANS, LCRDM en CLARIAH en willen we aansluiten op de infrastructuur voor academisch onderzoek.

Er zijn meerdere internationale organisaties die vergelijkbare activiteiten ontwikkelen als Houdbaar doet. Op dit moment zijn er reeds samenwerkingsverbanden met de Digital Preservation Coalition, Open Preservation Foundation en nestor, met het doel om elkaars expertise en producten te (her-)gebruiken. Door deze ervaringen in een planmatige aanpak om te zetten, kunnen we thema's in internationaal verband verder uitwerken.

Ook activiteiten rondom de European Open Science Cloud, waar bijvoorbeeld het SSHOC-project¹⁸ onderdeel van uitmaakt, en de Research Data Alliance bieden mogelijkheden tot innovatie en samenwerking. Nieuwe calls voor Europese projecten in het kader van Horizon 2020 en LIFE, waar netwerkpartners voor inschrijven, kunnen interessante perspectieven voor deelname bieden vanuit het netwerk.

Actielijn en doelstellingen

Versterken van het netwerk beantwoordt aan de volgende doelstellingen van NDE Houdbaar:

Doelstelling 1	Het nog verder vergroten van het bewustzijn bij nog meer erfgoedinstellingen van de risico's op verlies van informatie bij digitale collecties.
Doelstelling 4	Het verder intensiveren van verbindingen binnen het Netwerk Digitaal Erfgoed en het aangaan van relaties met aanpalende netwerken zoals de onderzoekswereld, leveranciers, brancheorganisaties en internationale netwerken om zo kennis uit deze disciplines te integreren in de oplossingen.

¹⁸ <https://sshopencloud.eu/>

4. Actielijn 2: Versterken van kennis en vaardigheden

Met het versterken van kennis en vaardigheden willen we ervoor zorgen dat meer erfgoedinstellingen in staat zijn om hun digitale informatie over de lange termijn te beheren. Erfgoedinstellingen willen we in staat stellen om beschikbare oplossingen voor duurzame toegang te implementeren, op een wijze die past bij het beschikbare kennisniveau.

Groeimodellen

Door middel van kennisdeling kan Houdbaar instellingen doen groeien, ieder in hun eigen tempo, zodat zij collecties duurzaam toegankelijk kunnen houden. We willen hiervoor het kennis- en voorzieningenniveau afstemmen op de verschillende fases waarin instellingen zitten. Daarbij nemen we als uitgangspunt het concept van het digitale volwassenheidsmodel ('maturity levels'), ondersteund door het bestaande concept van 'preservation levels'. Per niveau geldt een aantal uitgangspunten waaraan voldaan moet worden. Een hoger niveau stelt ook hogere eisen. In deze concepten wordt gekeken naar organisatie, middelen en techniek. Gerelateerde producten, zoals de cursus Leren Preserveren en andere opleidingen, trainingen en webinars, zijn afgestemd op deze verschillende niveaus. Ook producten zoals bijvoorbeeld het Kosten/Baten-model en het model dat is ontwikkeld voor een landelijke infrastructuur duurzame toegang tot digitale informatie (het zg 'blokjesmodel'¹⁹), kennen in de toekomst verschillende niveaus.

Kennisuitwisseling

Houdbaar organiseert opleidingen, trainingen, webinars, vragenuurtjes, en uitwisselingsbijeenkomsten voor 'good practices' om instellingen te ondersteunen bij het opschalen van hun kennis en het krijgen van advies. Ook zullen we de komende jaren meer organiseren rondom de implementatie van tools. Juist hierbij is het belangrijk nieuwe communities te betrekken, omdat zij nog vaak aan het begin staan van het aanpakken van duurzame toegankelijkheid.

Heldere communicatie in een begrijpelijke taal, toegespitst op verschillende kennisniveaus, is daarbij essentieel. Dat betekent een meer gedifferentieerde aanpak, gebaseerd op groeien. Belangrijk is hierbij een geïntegreerde aanpak met de domeinen Zichtbaar en Bruikbaar. Daarnaast is de bijdrage van Regionale Historische Centra, de provinciale Erfgoedhuizen en de erfgoedcoaches cruciaal, zij staan immers dicht bij de dagelijkse praktijk van erfgoedinstellingen.

Het Big Picture Model en andere modellen

Het Big Picture Model geeft een goede startpositie om instellingen een weloverwogen afweging te laten maken bij de activiteiten die zij willen uitvoeren. Via het model maken zij een gebalanceerde keuze door de voor- en nadelen af te wegen van het zelf doen, samenwerken of uitbesteden.

¹⁹ https://www.netwerkdigitaalerfgoed.nl/wp-content/uploads/2018/03/Samenvatting-NCDD-onderzoek-nationale-infrastructuur-2015_DEFWEB.pdf

Niet alle erfgoedinstellingen zullen in staat zijn alles zelf te doen, en zij hebben mogelijk behoefte aan ondersteuning op maat. Anderen willen in het proces hun autonomie bewaren en zullen hierin ondersteund willen worden. In alle gevallen zal er basiskennis over duurzame toegankelijkheid nodig zijn, om ook de instellingen die hun taken door anderen laten doen een sterkere onderhandelingspositie te geven. Voor dit laatste zetten we ondersteunende middelen in, zoals een aan de Nederlandse situatie aangepaste DPC Procurement Toolkit.

Een ander punt waar we aandacht aan zullen besteden is het onderscheid tussen bewaren voor de korte en voor de lange termijn: wat is daarvoor nodig en wanneer kies je voor welke aanpak. Beschikbare middelen zullen instellingen helpen hierin een duidelijk standpunt te nemen, zonder dat dit ten koste gaat van de digitale collectie. Concepten als 'minimal digital preservation' en 'archiving by design' kunnen hier faciliteren.

Door de Netwerkgedachte intensiever in te zetten in de contacten met reguliere opleidingen, willen we bereiken dat er in de opleidingen nog meer aandacht wordt gegeven de erfgoedprofessional van de toekomst de juiste vaardigheden aan te leren om digitale collecties te beheren.

Metten en risicomanagement

Risicomanagement en het meetbaar maken van duurzame toegankelijkheid en het duidelijk maken van de baten van duurzame toegankelijkheid zullen verder uitgewerkt worden. Instellingen kunnen dan beter aantonen welke inspanningen nodig zijn en wat dit opbrengt. Het meetbaar maken van het aantal tools dat in gebruik is, de mate waarin men hiervan afhankelijk is, zal ertoe bijdragen dat we kritisch kijken hoe we cruciale hulpmiddelen veiligstellen. Veelal worden nu belangrijke tools slechts door een individu of een handvol vrijwilligers onderhouden. Contacten leggen met hoger management in combinatie met deze resultaten kan helpen om de benodigde budgetten te alloceren. Naast reeds bestaande tools op het gebied van risicoanalyse bij duurzame toegankelijkheid, kijken we naar nieuwe (internationale) ontwikkelingen, zoals bij The National Archives²⁰.

Ook zouden we willen meten in hoeverre beleid met betrekking tot duurzame toegang effectief is. Dit willen we doen door het definiëren van beleidsindicatoren en deze vervolgens meetbaar te maken. Aan de hand hiervan kan ook onderzocht worden op welke punten beleidsmaatregelen niet effectief waren, zodat dit gericht aangepakt kan worden. Er zijn interessante concepten en ontwikkelingen om te evalueren of het gevoerde beleid ten aanzien van duurzame toegankelijkheid ook echt werkt (o.a. Abrams²¹).

Innovatie

Naast onderhoud is het belangrijk te innoveren. Er zijn verschillende ontwikkelingen waar we de komende jaren aandacht aan willen besteden. De doelgroepen van ons erfgoed veranderen en daar zullen we rekening mee moeten houden: kennis van de 'Designated Communities' is essentieel om de juiste informatie aan hen te kunnen geven. Dat gaat van 'pluriforme metadata' tot specifieke wensen van geesteswetenschappers. Hoe zorgen we ervoor dat onze data machine-leesbaar en 'machine-actionable' is en ook blijft? Samenwerking met onderzoekers en aansluiting op de infrastructuur voor academisch onderzoek is hierbij van belang (bijvoorbeeld via CLARIAH). Ook willen we onderzoeken op welke gebieden we Artificial Intelligence kunnen inzetten, bijvoorbeeld via deelname in de Werkgroep Cultuur van de Nederlandse Artificial Intelligence Coalitie. Bij gebruik hiervan door onderzoekers is het

²⁰ <https://blog.nationalarchives.gov.uk/quantifying-digital-preservation-risks-using-statistics/>

²¹ https://escholarship.org/content/qt8cp160c9/qt8cp160c9_noSplash_821fd41e6e344340fded098fd0fabe01.pdf

bijvoorbeeld van belang te analyseren welke herkomst-informatie er beschikbaar is en welke gewenst wordt.

Een urgent onderwerp is het onderzoeken hoe we werkprocessen efficiënter kunnen maken met inachtneming van de gewenste kwaliteit. Dit is van toepassing op bijvoorbeeld de processtappen 'Ingest' en 'Pre-Ingest', die nu erg arbeidsintensief zijn. Ook vragen als: welke consequenties heeft de veranderende archiveringspraktijk, hoe verhoudt digitale duurzaamheid zich tot gedecentraliseerde opslag en Peer2Peer technologie, zullen we onderzoeken.

Klimaatvraagstuk

Niet onbelangrijk is de aansluiting bij het internationale vraagstuk van milieubewuste duurzame toegankelijkheid. We kunnen er niet aan ontkomen na te denken over de impact die duurzame opslag en 24/7 toegankelijkheid heeft op het milieu. Internationaal gezien is hier reeds een initiatief voor gestart²² waar Houdbaar bij zal aansluiten. Deze activiteiten zijn in de komende periode vooral bedoeld om bewustwording rondom de impact van duurzame toegankelijkheid op het milieu te bevorderen en om te komen tot een gezamenlijke aanpak hiervan met Zichtbaar en Bruikbaar. Aangezien alledrie bijdragen aan een ecologische footprint, en er een duidelijke relatie is tussen de afzonderlijke activiteiten van elk domein, zal alleen een gezamenlijk aanpak effectief kunnen zijn.

Actielijn en doelstellingen

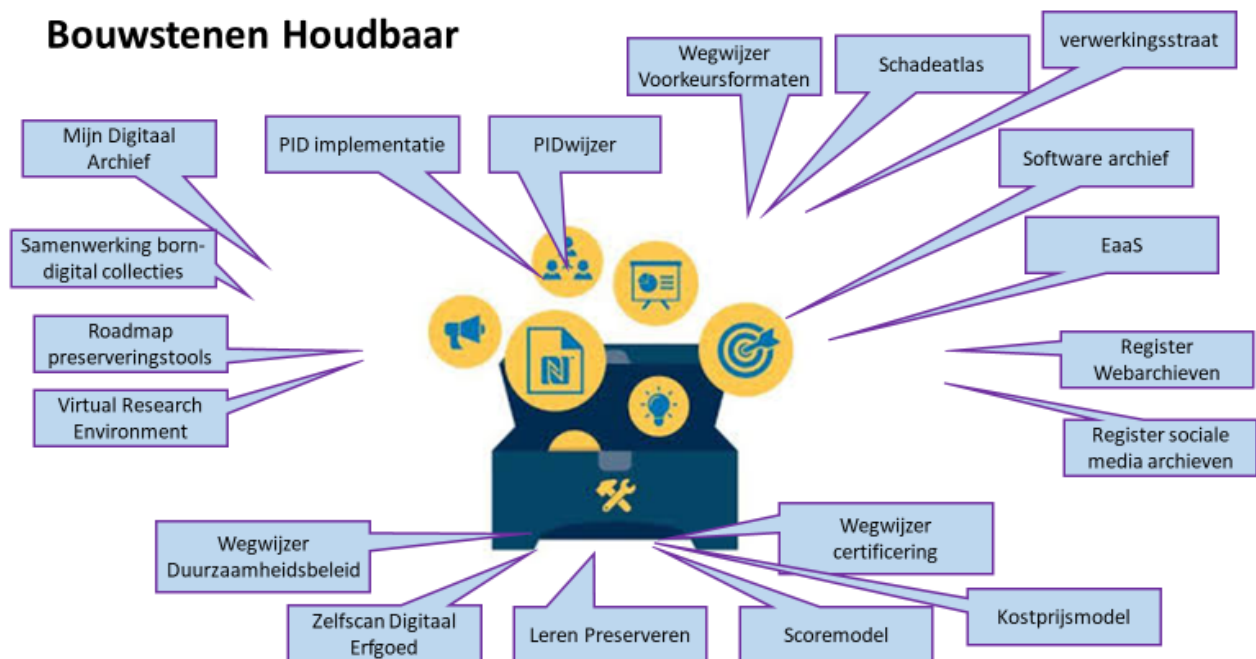
Versterken van Kennis en vaardigheden beantwoordt aan de volgende doelstellingen van NDE Houdbaar:

Doelstelling 1	Het nog verder vergroten van het bewustzijn bij nog meer erfgoedinstellingen van de risico's op verlies van informatie bij digitale collecties.
Doelstelling 2	Het aanbieden van bruikbare, toegankelijke en schaalbare oplossingen voor instellingen, zodat de risico's verminderd worden.
Doelstelling 3	Het verder vergroten van het kennisniveau van erfgoedinstellingen en hun medewerkers zodat zij in staat zijn de benodigde oplossingen te implementeren en te gebruiken.

²² <https://doi.org/10.17723/0360-9081-82.1.165>

5. Actielijn 3: Voortbouwen op het fundament

In de afgelopen jaren is er binnen het werkprogramma Digitaal Erfgoed Houdbaar een groot aantal projecten uitgevoerd en oplossingen voor duurzame toegang ontwikkeld. Inmiddels kunnen we spreken van een totaalpakket aan oplossingen. Deze oplossingen vormen de bouwstenen voor het inrichten van duurzame toegang bij erfgoedinstellingen. Bouwstenen die we ook wel het fundament van duurzame toegang in het netwerk kunnen noemen. Bijna al deze voorzieningen zijn in beheer gebracht bij de partners in het netwerk en als geheel zullen ze ontsloten worden via de NDE-Gereedheidskist.

Figuur 1. De bouwstenen in de Gereedheidskist

Op dit fundament kunnen we voortbouwen. Om te beginnen door ervoor te zorgen dat deze voorzieningen ook daadwerkelijk gebruikt gaan worden door zo veel mogelijk instellingen in het netwerk. Dat betekent verspreiden van de kennis over het fundament (en over het bestaan van dit fundament), zodat erfgoedinstellingen hier gebruik van kunnen maken bij de implementatie van duurzame toegang.

Monitoren en onderhouden

Dat betekent ook dat we het daadwerkelijke gebruik van deze voorzieningen moeten monitoren, om te zien of deze toegepast kunnen worden door alle instellingen in het netwerk en op verschillende niveaus. Op basis daarvan zullen voorzieningen verbeterd worden, daar waar dat nodig is.

Daarnaast heeft ieder fundament onderhoud nodig. Zo ook de ontwikkelde voorzieningen en opgebouwde kennis en vaardigheden. De ontwikkelingen staan niet stil, wat betekent dat voorzieningen continu aangepast moeten worden op basis van deze ontwikkelingen. Dat is primair de verantwoordelijkheid van de beherende instellingen, die namens het gehele netwerk deze verantwoordelijkheid dragen. Uiteraard kan dat nooit losstaan van de ontwikkelingen in brede zin en is er bijna altijd een onderlinge relatie tussen de verschillende voorzieningen.

Verder is het van belang om het gebruik van voorzieningen te stimuleren. Dat willen we doen door het geven van voorbeelden van gebruik en implementatie. Daarmee oogsten we als het ware wat er tot stand gebracht is in de afgelopen jaren.

Preserveringstools

Bij de activiteit 'duurzame toegankelijkheid' maken de instellingen op grote schaal gebruik van software en tools, die als open source software zijn ontwikkeld door individuen of een kleine groep ontwikkelaars. Duurzaam beheer van deze - vaak cruciale - tools is nog steeds niet goed geregeld en is kostbaar en ingewikkeld. Hoewel de Open Preservation Foundation zich heeft ontfermd over een aantal van deze tools, is een gecoördineerde aanpak noodzakelijk, zoals ook blijkt uit het eerder door Houdbaar opgestelde onderzoeksrapport.²³ Het e-Science Center is een goede partner voor samenwerking op het gebied van opensource ontwikkeling en innovatie.

Hierbij hoort ook dat we de banden met leveranciers en ontwikkelaars verder intensiveren. Om samen met OPF de virtuele onderzoeksomgeving voor preserveringstools verder te promoten en te ontwikkelen. Dit zullen we doen aan de hand van de 'Roadmap preserveringstools' en een vierjaarlijkse monitor van het gebruik van tools door erfgoedinstellingen.

Bouwstenen in ontwikkeling

Enkele onderdelen van het fundament zijn nog 'in ontwikkeling' en vormen nog geen volwaardige bouwstenen die door erfgoedinstellingen gebruikt kunnen worden. Omdat ze belangrijk zijn in het geheel, willen we in de komende jaren hier extra aandacht aan blijven besteden. We zullen deze producten verder ontwikkelen tot een bruikbare staat, zodat deze geborgd kunnen worden bij een van de partners in het netwerk. Het gaat daarbij om software-archivering, archivering van sociale media, Preservation Watch, preserveringstools en het inrichten van een verwerkingsstraat voor het veiligstellen van digitale informatie op fysieke dragers.

Actuele (technische en maatschappelijke) ontwikkelingen kunnen gevolgen hebben voor bestaande producten. Daarom is het belangrijk om alert te blijven op deze ontwikkelingen (Preservation Watch). Het is van groot belang voor het duurzame behoud en gebruik van erfgoed dat de voorzieningen daadwerkelijk gebruikt worden door erfgoedinstellingen. Dat betekent dat we ervoor moeten zorgen dat voorzieningen praktisch geïmplementeerd kunnen worden. Naast opleiding en training zal ook op dit punt intensivering van contacten met leveranciers van groot belang zijn. Communicatie over concrete implementaties en het resultaat daarvan, het uitwisselen van ervaringen en het intensiveren

²³ <https://www.netwerkdigitaal erfgoed.nl/wp-content/uploads/2020/06/NDE-The-Use-of-Preservation-Tools-among-Dutch-Heritage-Organizations-juni2020-2.pdf>

gebruik van onze communities zal helpen dit fundament op grotere schaal te implementeren. We kunnen het fundament niet in stand houden zonder borging ervan door de netwerkpartners.

Actielijn en doelstellingen

Het bouwen op het fundament beantwoordt aan de volgende doelstellingen van NDE Houdbaar:

Doelstelling 1	Het nog verder vergroten van het bewustzijn bij nog meer erfgoedinstellingen van de risico's op verlies van informatie bij digitale collecties.
Doelstelling 2	Het aanbieden van bruikbare, toegankelijke en schaalbare oplossingen voor instellingen, zodat de risico's verminderd worden.
Doelstelling 3	Het verder vergroten van het kennisniveau van erfgoedinstellingen en hun medewerkers zodat zij in staat zijn de benodigde oplossingen te implementeren en te gebruiken.

Conclusie

Met de *Agenda Duurzame toegang in het Netwerk, 2021-2024* willen we vorm geven aan de activiteiten die we in de komende jaren zullen uitvoeren met betrekking tot het onderwerp duurzame toegang. Deze *Agenda* is een actualisering van de strategische agenda die in 2010 opgesteld is door de Nationale Coalitie Digitale Duurzaamheid en zal instellingen ondersteunen bij de digitale transformatie die zij zullen moeten uitvoeren. Als titel voor deze *Agenda* is er bewust gekozen voor 'Duurzame toegang in het Netwerk' om duidelijk te maken dat de doelstellingen alleen behaald kunnen worden als de agenda breed toegepast wordt. Dat betekent dat deze *Agenda* zich niet beperkt tot de uitvoering van de activiteiten van het werkprogramma Houdbaar. De actielijnen beschreven in deze *Agenda* kunnen ook richtinggevend zijn voor de erfgoedinstellingen in het netwerk. Samenwerking is daarbij de sleutel voor het succes van het netwerk. Samenwerking is in de komende jaren ook nog nadrukkelijker nodig om de uitdagingen waar we voor staan, aan te kunnen gaan. Het NDE is de aanjager van samenwerking en zal dit in de komende vier jaar ook heel nadrukkelijk doen. Hoe meer instellingen een rol hebben in deze samenwerking, hoe groter de kans is dat de gestelde doelen behaald worden. Opdat instellingen in staat zijn de toegang en het gebruik van hun digitale informatie voor de lange termijn te garanderen.

En verder?

Doelstellingen, actielijnen en onderwerpen zullen naar concrete activiteiten vertaald worden in de jaarplannen die de komende vier jaar geschreven zullen worden. Daarbij volgen we steeds de drie actielijnen:

1. [Versterken van het netwerk](#)
2. [Versterken van kennis en vaardigheden](#)
3. [Voortbouwen op het fundament](#)

Langs deze drie actielijnen gaan we de digitale duurzaamheidsactiviteiten binnen het Netwerk Digitaal Erfgoed uitvoeren, op basis van de vier strategische doelstellingen. We zijn tevreden als in 2024 alle erfgoedinstellingen die de uitgangspunten van de nationale strategie voor digitaal erfgoed onderschrijven én actief deelnemen in het netwerk:

- zich bewust zijn van de risico's op verlies van informatie bij digitale collecties, en daarnaar handelen;
- actief gebruik maken van de oplossingen die daarvoor beschikbaar zijn;
- over voldoende kennis en vaardigheden beschikken om gebruik te maken van de beschikbare voorzieningen of weten waar deze kennis en vaardigheden te kunnen ophalen;
- deel uitmaken van een divers en inclusief netwerk, waarin iedereen op het eigen niveau kan participeren en een rol heeft.

(NB. Op dit moment zijn er bij 80 instellingen die het Manifest van het Netwerk Digitaal Erfgoed ondertekend hebben. Dit zijn erfgoedinstellingen, samenwerkingsverbanden, softwareleveranciers en ondersteuningsinstellingen).

Bijlage 1: Wie droegen bij?

Deze Agenda kwam tot stand dankzij medewerking van de volgende personen:

- Ania Molenda	Ania Molenda
- Annet Dekker	Universiteit van Amsterdam
- Bert Lemmens	Meemoo
- Brigitte Jansen	Het Nieuwe Instituut
- Daniëlle Jansen	Koninklijke Bibliotheek
- Dineke Stam	IMHP
- Enno Meijers	Koninklijke Bibliotheek
- Frans Neggers	Het Nieuwe Instituut
- Gaby Wijers	LIMA
- Hans Laagland	Tresoar
- Harry Romijn	Groninger Archieven
- Joost van der Nat	Singel Partners
- Laurents Sesink	Universiteit Leiden
- Marjolein Steeman	Beeld en Geluid
- Mies Langelaar	Gemeente Rotterdam
- Niels Komen	Zutphen
- Özden Cosgun	Regionaal Archief Nijmegen
- Puck Huitsing	Netwerk Oorlogsbronnen, KVAN/BRAIN
- Remco van Veenendaal en zijn team van het Nationaal Archief	
- Robert Gillesse	IISG
- Sophie Ham	Koninklijke Bibliotheek
- Szilvia Mondel	Universiteit van Amsterdam
- Titia van der Werf	OCLC
- Valentijn Gillissen	DANS
- Victor de Boer	Universiteit van Amsterdam
- Walter Swagemaker	Eye

De leden van de Domeingroep NDE Houdbaar

Ingeborg Verheul	Universiteit van Amsterdam
Jeffrey van der Hoeven	Koninklijke Bibliotheek
Josefien Schuurman	Instituut Beeld en Geluid
Marc Schuil	Historisch Centrum Overijssel
Mirjam Pragt	Museumfederatie Fryslan
Robert Gillisse	IISG
Wim Westland	Nationaal Archief
Yvonne Drost	Rijksdienst Cultureel Erfgoed

Bijlage 2: Doelstellingen en onderwerpen

In dit overzicht wordt per doelstelling aangegeven welke onderwerpen bijdragen aan de realisatie van die doelstelling. De hoofdonderwerpen zijn gebaseerd op de kopjes uit de Agenda. De deelonderwerpen recapituleren de genoemde uitvoering. Een praktische invulling van het deelonderwerp, gericht op het realiseren van de doelstelling, vindt bij het opstellen van de jaarplannen plaats.

Doelstelling 1: Vergroten van bewustzijn bij meer instellingen

Actielijn	Onderwerp	Deelonderwerpen
Actielijn 1, 2, 3	1. Effectieve communicatie	<p>Inzet effectieve communicatiestrategieën.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Organiseren workshops, webinars, vragenuren etc. - Op zoek naar nieuwe vormen van communicatie
	2. Ambassadeursnetwerk	<ul style="list-style-type: none"> - Opbouwen NDE vertegenwoordiging via ambassadeurs bij (branche-)organisaties - Opbouwen NDE vertegenwoordiging bij betrekken nieuwe communities - Opbouwen NDE vertegenwoordiging bij ontwikkelen standaarden en normen - Versterken relatie met leveranciers - Opbouw relatie met zzp-professionals die voor erfgoedinstellingen werken
	3. Groeimodellen	<ul style="list-style-type: none"> - Producten gereed maken voor groeimodel: cursus Leren Preserveren, kosten/batenmodel, 'blokjesmodel', trainingen en webinars
	4. Kennisuitwisseling	<ul style="list-style-type: none"> - Organiseren opleidingen, trainingen, webinars, vragenuurtjes en uitwisselingsbijeenkomsten voor 'good practices' - Training rondom implementatie tools - samenwerking met universiteiten, DANS, LCRDM en CLARIAH om vraag en aanbod te harmoniseren - Internationale kennisuitwisseling met DPC en OPF op gebied van producten - Samenwerking EOSC, SSHOC, RDA

	<ul style="list-style-type: none"> - Via netwerkpartners deelname aan Europese projecten - Samenwerking bestaande opleidingsinstituten
5. Big Picture en andere modellen	<ul style="list-style-type: none"> - Doorontwikkeling Big Picture - Aanpassen DPC Procurement Kit - Standpuntbepaling bewaren voor korte en lange termijn (minimal digital preservation, archiving by design)
6. Meten en risicomanagement	<ul style="list-style-type: none"> - Meetbaar maken gebruik tools - Verkennen nieuwe risico-instrumenten Digitale Duurzaamheid - Meten effectiviteit Digitale Duurzaamheid

Doelstelling 2: Bruikbare, toegankelijke en schaalbare oplossingen beschikbaar

Actielijn	Onderwerp	Deelonderwerpen
Actielijn 2, 3	1. Effectieve communicatie	Inzet effectieve communicatiestrategieën. <ul style="list-style-type: none"> - Organiseren workshops, webinars, vragenuren etc. - Op zoek naar nieuwe vormen van communicatie
	2. Ambassadeursnetwerk	<ul style="list-style-type: none"> - Opbouwen NDE vertegenwoordiging via ambassadeurs bij (branche-)organisaties - Opbouwen NDE vertegenwoordiging bij betrekken nieuwe communities - Opbouwen NDE vertegenwoordiging bij ontwikkelen standaarden en normen - Versterken relatie met leveranciers - Opbouw relatie met zzp-professionals die voor erfgoedinstellingen werken
	3. Groeimodellen	<ul style="list-style-type: none"> - Producten gereed maken voor groeimodel: cursus Leren Preserveren, kosten/batenmodel, 'blokjesmodel', trainingen en webinars
	4. Kennisuitwisseling	<ul style="list-style-type: none"> - Organiseren opleidingen, trainingen, webinars, vragenuurtjes en uitwisselingsbijeenkomsten voor 'good practices' - Training rondom implementatie tools - Samenwerking met universiteiten, DANS, LCRDM en CLARIAH om vraag en aanbod te harmoniseren - Internationale kennisuitwisseling met DPC en OPF op gebied van producten

	<ul style="list-style-type: none"> - Samenwerking EOSC, SSHOC, RDA - Via netwerkpartners deelname aan Europese projecten - Samenwerking bestaande opleidingsinstituten
5. Big Picture en andere modellen	<ul style="list-style-type: none"> - Doorontwikkeling Big Picture - Aanpassen DPC Procurement Kit - Standpuntbepaling bewaren voor korte en lange termijn (minimal digital preservation, archiving by design)
6. Meten en risicomanagement	<ul style="list-style-type: none"> - Meetbaar maken gebruik tools - Verkennen nieuwe risico-instrumenten Digitale Duurzaamheid - Meten effectiviteit Digitale Duurzaamheid
7. Monitoren en onderhouden fundament	<ul style="list-style-type: none"> - Monitoren effectiviteit en bruikbaarheid voorzieningen - Onderhoud en actualisering bestaande voorzieningen - Voorbeelden van implementaties communiceren
8. Preserveringstools	<ul style="list-style-type: none"> - Duurzaam beheer cruciale (open source) tools - Virtuele onderzoeksomgeving tools - Samenwerking e-Science center
9. Bouwstenen in ontwikkeling	Zie innovatie

Doelstelling 3: Vergroten van het kennisniveau van instellingen

Actielijn	Onderwerp	Deelonderwerpen
Actielijn 2, 3	1. Effectieve communicatie	Inzet effectieve communicatiestrategieën. <ul style="list-style-type: none"> - Organiseren workshops, webinars, vragenuren etc. - Op zoek naar nieuwe vormen van communicatie
	2. Ambassadeursnetwerk	<ul style="list-style-type: none"> - Opbouwen NDE vertegenwoordiging via ambassadeurs bij (branche-)organisaties - Opbouwen NDE vertegenwoordiging bij betrekken nieuwe communities - Opbouwen NDE vertegenwoordiging bij ontwikkelen standaarden en normen - Versterken relatie met leveranciers - Opbouw relatie met zzp-professionals die voor erfgoedinstellingen werken
	3. Groeimodellen	<ul style="list-style-type: none"> - Producten gereed maken voor groeimodel: cursus Leren Preserveren, kosten/batenmodel, 'blokjesmodel' trainingen en webinars

4. Kennisuitwisseling	<ul style="list-style-type: none"> - Organiseren opleidingen, trainingen, webinars, vragenuurtjes en uitwisselingsbijeenkomsten voor 'good practices' - Training rondom implementatie tools - Samenwerking met universiteiten, DANS, LCRDM en CLARIAH om vraag en aanbod te harmoniseren - Internationale kennisuitwisseling met DPC en OPF op gebied van producten - Samenwerking EOSC, SSHOC, RDA - Via netwerkpartners deelname aan Europese projecten - Samenwerking bestaande opleidingsinstituten
5. Big Picture en andere modellen	<ul style="list-style-type: none"> - Doorontwikkeling Big Picture - Aanpassen DPC Procurement Kit - Standpuntbepaling bewaren voor korte en lange termijn (minimal digital preservation, archiving by design)
6. Innovatie	<ul style="list-style-type: none"> - Analyse verschillende bestaande Designated Communities - Artificial Intelligence - Innovatie werkprocessen (bv. Pre-Ingest en Ingest) - Consequenties veranderende archiveringspraktijk - Samenwerking met geesteswetenschappen, o.a. CLARIAH - Pluriforme metadata - Nieuwe vormen van gedecentraliseerde opslag - Software archivering - Archivering Sociale Media - Preservation Watch - Inrichten verwerkingsstraat digitale informatie op fysieke dragers
7. Klimaatvraagstuk	<ul style="list-style-type: none"> - Participeren in internationale discussie

Doelstelling 4: Intensiveren van verbindingen met netwerken

Actielijn	Onderwerp	Deelonderwerpen
Actielijn 1	1. Effectieve communicatie	Inzet effectieve communicatiestrategieën. <ul style="list-style-type: none"> - Organiseren workshops, webinars, vragenuren etc.

	<ul style="list-style-type: none"> - Op zoek naar nieuwe vormen van communicatie
2. Ambassadeursnetwerk	<ul style="list-style-type: none"> - Opbouwen NDE vertegenwoordiging via ambassadeurs bij (branche-)organisaties - Opbouwen NDE vertegenwoordiging bij betrekken nieuwe communities - Opbouwen NDE vertegenwoordiging bij ontwikkelen standaarden en normen - Versterken relatie met leveranciers - Opbouw relatie met zzp-professionals die voor erfgoedinstellingen werken
3. Kennisuitwisseling	<ul style="list-style-type: none"> - Organiseren opleidingen, trainingen, webinars, vragenuurtjes en uitwisselingsbijeenkomsten voor 'good practices' - Training rondom implementatie tools - Samenwerking met universiteiten, DANS, LCRDM en CLARIAH om vraag en aanbod te harmoniseren - Internationale kennisuitwisseling met DPC en OPF op gebied van producten - Samenwerking EOSC, SSHOC, RDA - Via netwerkpartners deelname aan Europese projecten - Samenwerking bestaande opleidingsinstellingen
4. Integratie domeinen NDE	<ul style="list-style-type: none"> - Bewuste integratie activiteiten Zichtbaar, Bruikbaar en Houdbaar
5. Meerstemmigheid	<ul style="list-style-type: none"> - Opsporen 'knowledge gaps' - Bias in metadata en terminologie - Collectievorming - Samenwerking met relevante partners
6. (Inter-)nationale netwerken	<ul style="list-style-type: none"> - Samenwerking DPC, OPF, CTS, IIPC, nestor, iPRES, FAIR, TRUST, EOSC

Colofon

Auteurs

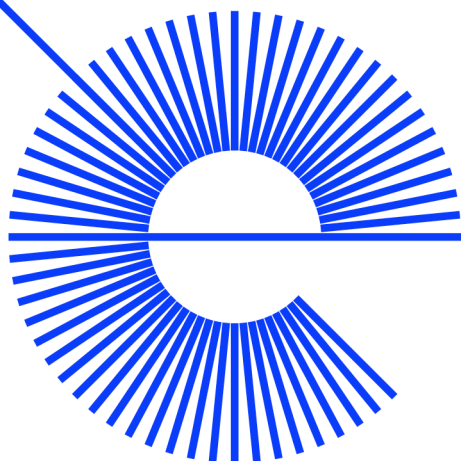
Barbara Sierman
DigitalPreservation.nl

Marcel Ras
Netwerk Digitaal Erfgoed

Daniël Steinmeier
KB, nationale bibliotheek

Jesse de Vos
Nederlands Instituut voor Beeld en Geluid

Dit is een uitgave van het Netwerk Digitaal Erfgoed, juni 2020.
Meer informatie is te vinden op netwerkdigitaalerfgoed.nl
Reacties zijn welkom via: info@netwerkdigitaalerfgoed.nl

**netwerk
digitaal
erfgoed**